

Наталія КОМИХ

доцент кафедри гуманітарних
дисциплін та психології
поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат соціологічних наук,
доцент

**РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ (КЕЙС УКРАЇНА)**

Громадянське суспільство відіграє ключову роль у забезпеченні гуманітарної безпеки через мобілізацію ресурсів ініціативних громадян для вирішення соціальних проблем, що створюють загрози стабільності та безпеки. Українському суспільстві з початком війни дійсно існувала небезпека взагалі втратити державну суб'єктність. І лише активна участь громадян, їх якнайшвидша мобілізація надали змогу дати відсіч агресору на початку повномасштабного вторгнення.

Поняття гуманітарної безпеки міждисциплінарне є міждисциплінарним у своєму походженні і включає, комплекс характеристик 1) економічна безпека, 2) продовольча безпека, 3) медична безпека, 4) екологічна безпека, 5) безпека людини, 6) безпека спільнот, 7) політична безпека [1].

Активність у громадських організаціях, ініціативах та рухах сприяє підвищенню освіченості, свідомості та відповідальності перед суспільством, що створює позитивний клімат для розвитку мирних та конструктивних відносин.

Громадянське суспільство виступає важливим механізмом контролю за владою та забезпеченням демократичних принципів, що міцної основи для гармонійного розвитку країни та збереження гуманітарної безпеки.

Наявність активної громадської думки та партнерства між владою, громадянським суспільством та бізнесом сприяє розробці та реалізації ефективних стратегій у сфері гуманітарної допомоги та конфліктолагодження.

Громадянське суспільство є майданчиком для вираження думки громадян, їхнього участі у прийнятті рішень та контролю за діяльністю влади. Це сприяє зміцненню демократичних інститутів та розвитку відкритого суспільства. Громадянське суспільство може об'єднувати людей навколо спільних цінностей та цілей, сприяючи взаємодопомозі та розвитку культури солідарності.

Україна, зокрема, демонструє важливість громадянського суспільства у контексті гуманітарної безпеки через активну участь громадян у різноманітних ініціативах, спрямованих на підтримку постраждалих від

конфліктів, економічного відновлення та соціальної інтеграції.

Результати соціологічних досліджень свідчать про високий рівень довіри до громадських організацій та волонтерів. За даними дослідження, протягом 2023 року відбулося невелике зменшення довіри до волонтерів і громадських організацій: восени 2023 року волонтерам довіряли 84 % (на початку року – 88 %), громадським організаціям – 61 % (на початку року – 66 %). Основна діяльність – допомога постраждалим 32 % організацій. Сфери замученості громадянського суспільства окрім війни збільшилися за напрямками: робота з підлітками і молоддю – зростання на 29 %; допомога вразливим верствам населення і людям з особливими потребами – зростання на 14 %; охорона здоров'я – на 7 % [2].

Серед планів у діяльності громадського сектору опитані виділяють:

- відбудова інфраструктури й житла;
- реабілітація і підтримка поранених військових, членів їхніх родин та жертв бойових дій;
- соціальна і психологічна допомога широкому колу постраждалих від війни [2].

Фінансування є ключовою проблемою для ГО, на думку респондентів. Дві третини організацій зазначили, що основними джерелами фінансування у 2023 році для них залишаються пожертви, членські та благодійні внески або донати. Міжнародні гранти посідають друге місце – 22 %, доходи від власної економічної діяльності використовують 18 % організацій. Частка організацій, що отримують фінансування з державного або місцевого бюджету, дещо зросла: 2023 вона становила 7,9 %, тоді як 2022 року – 5,6 % [2].

У сучасній Україні існує багато громадських організацій, які активно працюють у різних сферах діяльності. Деякі з найбільш популярних серед них:

1. Громадська організація «Право на захист»: Спеціалізується на правозахисній діяльності, захисті прав громадян, в тому числі учасників війни на сході України.

2. Громадська організація «Реанімаційний Пакет Реформ»: Займається моніторингом реформ, розвитком громадянського суспільства та підвищенням прозорості та ефективності державного управління.

3. Громадська організація «ТИМ» (Територія Інновацій та Молоді): Фокусується на розвитку молодіжного лідерства, активізації молодіжного руху та реалізації проєктів у сфері освіти та культури.

4. Громадська організація «Карітас України»: здійснює різноманітні благодійні програми та проєкт на підтримку вразливих категорій населення, включаючи безпритульних, внутрішньо переміщених осіб та сім'ї, які постраждали від конфлікту на сході України.

5. Громадська організація «Всеукраїнський Жіночий Фонд «Жіночий Діалог»»: Пропагує рівність статей, захищає права жінок та дітей, сприяє розвитку жіночого лідерства та участі жінок у політичному та громадському

житті.

Це лише кілька прикладів організацій, існує ще багато інших, які активно працюють над різними аспектами розвитку України та підтримки її громадян.

Під час війни не можливо існувати суспільству без гуманітарної допомоги. Громадських організацій в Україні, які допомагають військовим:

1. Всеукраїнська громадська організація «Ветерани України»: Надає підтримку військовим ветеранам та учасникам бойових дій, забезпечуючи їх соціальними, медичними та психологічними послугами.

2. Громадська організація «Повернись живим»: Спеціалізується на пошуку та допомозі в реінтеграції військових, зниклих безвісти під час бойових дій.

3. Благодійний фонд «Біла Гільдія»: Надає допомогу військовим, які постраждали внаслідок поранень чи втрати близьких учасників АТО/ООС, забезпечуючи їм реабілітаційні та матеріальні послуги.

4. Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація ветеранів антитерористичної операції»: Сприяє соціальній, медичній та психологічній підтримці учасників бойових дій та їх сімей.

5. Громадська організація «Всеукраїнський Фонд «Мир і крок до миру»»: Здійснює різноманітні програми та проекти на користь військових та їх родин, спрямовані на підтримку їхнього благополуччя та реабілітацію.

Забезпечення гуманітарної безпеки громадянським суспільством є критично важливою складовою для стабільності, відновлення та повоєнної розбудови українського суспільства. Адже необхідно виявлення, документування та захист прав людини, сприяючи створенню справедливого та рівного суспільства, подолання насильства, об'єднання за ради миру.

Через свої ініціативи та програми, громадянське суспільство може сприяти соціальній інтеграції та підтримці вразливих груп населення, таких як біженці, внутрішньо переміщені особи, та люди з інвалідністю.

Отже, гуманітарна безпека, забезпечена через активну участь громадянського суспільства, є необхідною для створення стійкого, гуманного економічно успішного суспільства.

Список використаних джерел

1. Комих Н. Г. Гуманітарна безпека в контексті формування громадянського суспільства: критерії аналізу. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: 30 років незалежності *матеріали Всеук. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 19 травня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С.121-123.

2. Чи виживе громадянське суспільство протягом двох років війни – дослідження КМІС. *Укрінформ*. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3858322-cim-zive-gromadanske-suspiilstvo-protagom-dvoh-rokiv-vijni-doslidzenna.html> (дата звернення 28.04.2024).